

ויזרע יצחק

שנה ד'

חיפה	ת"א	י"ם	פניסה	יוצא לאור ע"י מדרשת	פרשת "וישב"
16:05	16:15	16:01	יציאה	"ויזרע יצחק"	הפטרה: "כה אמר"
17:17	17:19	17:17	ר"ת	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	כא' כסלו תשע"ב
17:54	17:56	17:43			

הגיגים לפרשת השבוע

"והוא נער את בני בלחה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (בראשית לו' ב)
 "את דבתם רעה, כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו" (רש"י)

הרמב"ן אינו מסכים עם פירושו של רש"י ואומר שלפי פירוש רש"י יוסף הביא את דיבתם של בני לאה ליעקב על שהיו מזלזלים בבני השפחות וקוראים להם עבדים, ולפי זה מי ששנא את יוסף היו בני לאה ולא בני השפחות, אך אם כך, מדוע לא התייצבו בני השפחות לצידו של יוסף ולא הצילו אותו מיד אחיו, הלא יוסף היה אוהב אותם, מקרב אותם ומספר לאביו שהאחים מבזים אותם? ואם נאמר שבני השפחות יראו מהאחים, הרי הם היו ארבעה אחים, וראובן היה לצידם והיה גם את יוסף עצמו, כך שהיו הרוב ולא היה להם לחשוש מבני לאה. ולא רק שלא התייצבו לצידו אלא שלפי הכתוב נראה שכל האחים הסכימו במכירתו. אלא הבנת הפסוק לפי הרמב"ן היא שיוסף, שהוא נער בן שבע עשרה שנה, היה עם בני בלחה ועם בני זלפה נשי אביו תמיד, כי יעקב אביהם ציוה עליהם שישמרו עליו וישרתו אותו, ויוסף היה מביא את דיבתם של בני השפחות אל אביהם, ולכן מי ששנא אותו היו הארבעה האחים בני השפחות. ואילו שאר האחים, בני לאה, קנאו בו ושנאו אותו לאחר שראו שאביהם אוהב אותו במיוחד, שנאמר: "ויראו אחיו", בני לאה, "כי אותו אהב אביהם מכל אחיו" לכן "וישנאו אותו", יוצא מכך שכל האחים שנאו את יוסף וקנאו בו, בני לאה קנאו בו משום אהבת אביו, ובני השפחות שנאו אותו משום שהיה מביא את דיבתם אל אביהם. זו הסיבה שלא התייצבו בני השפחות לצידו של יוסף.

"ויאמרו לו אזויו המלוך תמלוך עלינו אם מישול תמשל בנו" (בראשית לו' ז)

מדוע כופלים האחים בשאלתם גם "מלוך" וגם "משול", "המלוך תמלוך... אם משול תמשל"? מסביר הרמב"ן החיים" הקדוש שיש שני דרכים לפרש את החלום, דרך אחת במשמעות של "מלכות" ממש, והדרך השנייה היא במשמעות של "ממשלה", והנה האחים הבינו בפתרון החלום שה"מלכות" היא בגדר של ספק, ואילו ה"ממשלה" היא ודאית, לכן על ספק המלכות שאלו אותו: "המלוך" האם מתכוון אתה למלוך עלינו? אפילו שזה בגדר ספק, וכנגד ודאות ה"ממשלה" אמרו לו "אם משול".

"ויקנאו בו אזויו" (בראשית לו' יא)

מדוע אומר הכתוב שוב שאחיו של יוסף קנאו בו הלא כבר נאמר שאחיו שנאו אותו, "ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו", והרי ידוע כי על פי רוב השנאה באה מצד הקנאה? רבנו בחיי מבאר שמתחלה קנאו ביוסף רק מפני שאביהם היה אוהב אותו יותר מהם, ולא מפני יתרונם עליהם שהרי הם גדולים ממנו, והוא נער בן שבע עשרה שנה, ואין אדם מקנא בחברו אלא בכיוצא בו ושווה לו, אבל עתה אחרי שסיפר להם את חלומותיו, והאחים, שהיו חכמים ומחוכמים בפתרון חלומות, הבינו שהוא עתיד למלוך עליהם לכן התלבשה עליהם קנאה, וזהו לשון הכתוב: "ויקנאו בו" ולא אמר הכתוב: "ויקנאו אותו" שקנאו במעלה שהיו רואים בו.

"וישמע ראובן ויצילהו מידם" (בראשית לו' כא)

מדוע משבחת התורה את ראובן ואומרת שראובן הציל את יוסף הלא הוא הציע להשליך את יוסף לבור שהיו בו נחשים ועקרבים האם לזה יקרא הצלה? אלא, מתרץ ה"משך חכמה" שהאחים רצו להרוג את יוסף משום שחשבו שהוא חייב מיתה בדיני אדם, ובדיני אדם מגיל שלוש עשרה שנה, ובזה, שלפי עצתו של ראובן, השליכו את יוסף אל הבור, הם בעצם מסרו את דינו של יוסף לשמים, ולכן יש בזה הצלה כי בדיני שמים דנים רק מגיל עשרים שנה ויוסף באותו השלב היה רק בן שבע עשרה שנה.

נר ה' נשמת אדם" העלון השבועי מוקדש לע"נ:

עמרם בן שבת בר איזיה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשע"א שמעון בן חמו בר מסעודה ז"ל נלב"ע ד' שבט תשע"א

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
 נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
 נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
 ת.נ.צ.ב.ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
 נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (בראשית ל"א)

"ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוה אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה" (רש"י).

וכי מה הפסול בזה ש"ביקש יעקב לישב בשלוה"? אנו יודעים על כמה וכמה צדיקים כמו רבנו הקדוש, רבי אלעזר בן עזריה ורב אשי שזכו לתורה וגדולה ולא חסרו דבר כל ימי חייהם ולא נתייסרו ולא קפץ עליהם שום רוגז כלל, ומדוע רק ליעקב "קפץ עליו רוגזו של יוסף"? מתרץ רבי עקיבא איגר שההבדל בין יעקב לצדיקים אחרים הוא שהצדיקים למרות שלא חסרו להם מאומה בעולם הזה בכל זאת הם דואגים, יראים וחרדים מה יהיה חלקם בעולם הבא, ומחמת חרדה זו הם לעולם לא יהיו בשלוה גמורה, מה שאין כן אצל יעקב אבינו שהיה לו סימן שאם יחיו כל בניו הרי הוא בן עולם הבא ולכן לא חשש ולא דאג מחלקו בעולם הבא, יוצא איפה שהיה בשלוה גמורה, ועל כן קפץ עליו רוגזו של יוסף, שלא היה יודע מה עלה בגורלו, שמא מת, ודבר זה החזיר לו את דאגת הצדיקים מחלקם בעולם הבא, שהרי אם מת יוסף שוב אין הסימן בידו.

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית ל"ד)

רבי יהונתן אייבשיץ אומר שזו עיקר הבעיה בכל מחלוקת, שאין מגיעים למצב של הידברות כלל, ואין צד אחד שמוכן להאזין לצד השני ולהבינו, אך אילו היו מנסים לדבר ביניהם אולי היו באים לידי שלום, ואילו ידעו הבריות להידבר ביניהם, היו על פי רוב נוכחים לדעת שאין על מה לריב כלל.

"ויקנאו בו אוזויו" (בראשית ל"א)

ישנו הבדל בתגובת האחים לשני החלומות, אחר החלום הראשון נאמר: "וישנאו אותו" ואילו אחר החלום השני נאמר: "ויקנאו בו" מה פשר ההבדל? מבאר "בית הלוי" שבחלום הראשון, דהיינו חלום האלומות, מדובר על הישגים בעניינים גשמיים, והאחים לא קנאו בהישגים גשמיים לכן נאמר רק "וישנאו אותו", ואילו בחלום השני, חלום הכוכבים, כאן מדובר כבר על הישגים רוחניים, ועל זה כן קנאו בו אחיו לכן כתוב "ויקנאו בו".

"לך נא ראה את שלום אוזיך" (בראשית ל"ד)

רבי שמחה בונים מפשיסחה מבאר את הפסוק על דרך המוסר ולומד מהפסוק שהאדם צריך להשתדל לראות רק את הדברים הטובים שיש באחיו, "נא ראה את שלום אחיך", ולא לראות את הפגמים שלהם, לראות את מעלותיהם של חבריו ולא לראות את חסרונותיהם.

"וימצאהו איש והנה תועה בעדה" (בראשית ל"ט)

"כלי יקר" מבאר את הפסוק על דרך הדרש ואומר שיוסף טעה בעניין "השדה" הנאמר בסיפור קין והבל שנאמר: "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו" (בראשית ד' ה) שהיה על יוסף לשים לב למה שקרה להבל עם קין שהקנאה גרמה לכך שקין הרג את הבל אחיו, אלא שיוסף טעה וסבר שהסיבה שקין שהרג את אחיו היא בגלל השדה דהיינו מה שנאמר "ויהי בהיותם בשדה" הכוונה שהתווכחו על עסקי שדה, שכל אחד טען לבעלות עליה, וזוהי סיבה חשובה, אבל אצל אחיו, סבר יוסף, אין סיבה שיהרגוהו, כי הלא כל קנאתם אליו היא בגלל כתונת הפסים, וזו אינה באותה דרגה של הקנאה כמו הבעלות על השדה, זהו שאמר הכתוב: "והנה תועה בשדה" השדה הנאמר אצל קין הטעה אותו ולא ידע יוסף שטבע הקנאה מחייב שאפילו על דבר מועט יקום איש על רעהו ורצחו נפש.

"מה בצע כי זהרוג את אוזויו לכו ונמכרונו לישמעאלים" (בראשית ל"ו)

מדוע התורה משבחת את ראובן שהציע "השליכו אותו אל הבור", שיש בו נחשים ועקרבים, ולעומתו מגנה התורה את יהודה שהציע "לכו ונמכרונו לישמעאלים", שלכאורה מסוכן הרבה פחות מהשלכה לבור מלא בנחשים ועקרבים? לומד מזה **רבי חיים מוולוז'ין** שעדיף לחיות בארץ ישראל אפילו בתוך בור מלא בנחשים ועקרבים, דהיינו מתוך קושי ומצוקה, מאשר לחיות בחוץ לארץ ולהיות עבד בבית אדונים.

"וימאן ויאמר אל אשת אדוניו" (בראשית ל"ז)

לכאורה היה על יוסף קודם להסביר את מניעיו, מדוע הוא מסרב, "ויאמר אל אשת אדוניו", ואחר כך לסרב לקיים את בקשתה, "וימאן", ואילו בפסוק אנו רואים שיוסף נוהג אחרת, קודם ממאן ואחר כך מסביר, "וימאן, ויאמר", מדוע? מסביר ה"שפת אמת" שכאשר באים לשדל אדם לבצע עבירה, עליו, בראש ובראשונה, להביע התנגדות תקיפה לשידול, ללא נתינת טעם ונימוק לסירוב, עליו להכריז קודם כל ובהחלטיות: "איני מעוניין, כיון שזה אסור". רק אחר כך רשאי הוא להסביר את עמדתו בנימוקים הגיוניים ובדברים העשויים לשכנע את האחרים. וכפי זה נהג יוסף עם אשת פוטיפר: ראשית, "וימאן" סירוב מוחלט ותקיף. ואחר הסירוב לפיתוי מסביר יוסף: "ויאמר אל אשת אדוניו, הן אדוני לא ידע... ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לא-לוקים".

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מוצ"ש 20:30 בית כנסת "תורת ישראל" קריית הרצוג ב"ב